

Civilni sektor

Trojanski konj kapitalizma

masari.noblogs.org

prosinac, 2015.

Biblioteka: Izvan i protiv države

Originalni naslov: *NVO sektor: Trojanski konj kapitalizma*

Autor: Crni blok (Skopje, Makedonija)

Prilagodba: Mreža anarhista Rijeka

Izdavač: Mreža anarhista Rijeka

masari.noblogs.org

Slobodno umnožavanje, distribucija i korištenje su dozvoljeni, pod sljedećim uvjetom:

* Doslovne kopije moraju sadržavati gore navedene podatke i narednu krilaticu.

* *Jednom iznesena ideja nije više ničije vlasništvo.*

Izdavaštvo, prosinac 2015.

Mreža anarhista Rijeka

Sadržaj

Predgovor.....	5
Uvod.....	6
Što je NGO?.....	7
Tko financira NGO sektor (ili: čije interese brani)?.....	9
Zašto kapitalisti financiraju NGO sektor?.....	11
Zašto država financira NGO sektor?.....	12
Koje „metode borbe“ su tipične za nevladine organizacije?.....	13
Kakva je struktura nevladinih organizacija?.....	15
Koji su motivi NGO aktivista?.....	16
Koliku štetu NGO prave socijalnoj borbi?.....	18
Što da radimo?.....	19
Naši ostali pamfleti.....	22

Civilni sektor: Trojanski konj kapitalizma

Predgovor

Donosimo vam tekst makedonske anarhističke grupe Crni blok, s kojom smo prije koju godinu imali intenzivnu suradnju i često se susretali na balkanskim i međunarodnim druženjima. Nas nisu spajale isključivo prijateljske veze, već smo s tom grupom dijelili i dosta političkih analiza društva u kojem se nalazimo. Iz tog razloga odlučili smo izdati njihov tekst, minimalno ga prilagođavajući za naše podneblje kako bi isti bio što bolje prihvaćen i razumljiv.

Radi se o raskrinkavanju „civilnog sektora“ kao još jednog polja zamaglivanja i otupljivanja borbe protiv klasnog društva. Ljudi često misle kako je s kritikom stranaka i žutih sindikata (birokratskih i neefikasnih) priča o uzaludnim metodama otpora završena, no varaju se, tom popisu treba dodati i registrirane nevladine udruge koje sačinjavaju „civilni sektor“. Na sličan način kako naše kritike parlamentarizma i foteljaškog sindikalizma uvijek sadržavaju i alternativu, prijedlog za drugačije djelovanje, tako i tekst u nastavku nakon kritike civilnog sektora nudi drugačiji model djelovanja - točnije direktnu akciju.

Prije samog teksta prenosimo jedan citat koji jednim dijelom oslikava naše stajalište o civilnom sektoru:

„...najproblematičnije tumačenje je upravo to današnje u kojem se civilno društvo poima kao tzv. treći sektor koji sudjeluje u ukupnoj državnoj potrošnji i kao takvo je svedeno na razne rascjepkane organizacije sa svojim partikularnim interesima koje su, umjesto suradnje, upućene na međusobno nadmetanje u prikupljanju finansijskih sredstava za svoje djelovanje, čime usprkos svojim proklamiranim namjerama samo dalje proizvode iste one probleme koje pokušavaju riješiti.“

Zdravko Popović (Direktna demokracija u školi)

Uvod

Postoji dobar razlog zašto bi mi anarhisti posvetili detaljniju pažnju NGO sektoru, toliko više jer se u javnosti ovaj „treći stalež“ percipira pozitivno, kao alatka za demokratizaciju društva, i još gore, kao alternativa borbi protiv centralizirane vlasti, represije, siromaštva i svih kolektivnih društvenih nesreća naroda. Za anarhiste, ovo je samo još jedna velika laž kapitalizma, koja služi za održavanje iluzije izbora i iluzije slobode. To što vrijedi za izbore; kad bi zaista mogli nešto promijeniti, da bi bili zabranjeni – vrijedi i za NGO sektor, ne samo toleriran, već i potican od svih vlada u svim državama, za koji se vjeruje kako je bojno polje borbe protiv nepravdi, protuteža vlasti i način da se narod uključi u političke promjene. Nasuprot općem vjerovanju, njegova istinska funkcija je jasna: stvoriti iluziju borbe za promjene; biti posrednikom između naroda i vlasti, i na taj način pasivizirati mase; kanalizirati gnjev masa u legalno, mirno, kontrolirano, institucionalno i za vlast u cjelini bezopasno nezadovoljstvo; stvoriti dobru sliku korporacija koje ga financiraju, kao brižljivih i filantropskih kompanija, potičući na taj način konzumerizam i povećavajući njihove profite.

Sve činjenice govore u prilog ovom gledištu: najveći dio korporacija u svijetu imaju svoje fondacije za financiranje nevladinog sektora, i svaka vlada u svijetu odvaja sredstva za financiranje NGO aktivnosti. Ni najnaivnija osoba suočena sa činjenicama ne može misliti kako je to tako zbog toga što pohlepne korporacije žele dobro čovječanstvu ili zato što se vlada brine za svoje podanike. „Monsanto“ koji uništava organske proizvode zbog profita, donira novce u razvoj poljoprivrede; „Toyota“, koja proizvodi jedan od najvećih zagađivača zraka – automobil, financira NGO za zaštitu životne sredine; Bill i Melinda Gates, čija se korporacija, kao i sve ostale, bogati na krvlju i znoju milijuna radnika u Aziji koji sporo umiru radeći i do 14 sati dnevno za 3 dolara, donira novce za suzbijanje siromaštva. Ipak, nekako uspijevamo promašiti očiglednu ironiju i još očigledniju činjenicu kako po kapitalističkoj logici u koju se kunu korporacije i „demokratske“ vlasti, taj koji financira, očekuje i dobitak od uloženog. A to što je dobitak za naše vladare – društvene parazite, samo je gubitak za ostatak stanovništva.

Što je NGO sektor, kakva je njegova struktura, koji su njegovi ciljevi, tko ga financira, koji su rezultati njegovog postojanja, zašto nije nikakva prijetnja i zašto nije nikakva alternativa efikasnoj borbi za slobodu, detaljnije je objašnjeno u sljedećem tekstu. Iako u pojam NGO sektor ulaze nevladine organizacije svakog tipa, u ovom tekstu pravit će se razlika između političkih NGO koje imaju za cilj utjecati na društveno-ekonomski poredak (kao što su one koje se bave obrazovanjem, siromaštvom, poduzećem, pravima marginaliziranih grupa, europeizacijom, kulturološkim prilagođavanjem, građanskim pravima, radničkim pravima, raznim think-tank grupama za lobiranje u parlamentu, djelovanjem na zakone, „socijalnim pravima“ itd.) i preostale NGO koje nemaju za cilj utjecati na društveni poredak, a koje se bave nekim uskim segmentima života, uglavnom u području zdravstva i razvoja djece (kao što su razne nevladine organizacije za zaštitu od HIV-a, posebna građanska udruženja za promociju opasnosti od raznih bolesti, poput raka dojke, autizma kod djece, ljudi sa posebnim potrebama itd.). Tekst koji slijedi fokusirat će se na prvu grupu nevladinih organizacija, koja je i najrelevantnija za status-quo u društvu, te najbrojnija, najfinanciranija, najmoćnija, najutjecajnija i najopasnija za socijalnu borbu, iako neka od općih zapažanja vrijede i za drugu grupu.

Što je NGO?

Vladajuća ideologija opisuje NGO (skraćena za *non-governmental organization* - „nevladina organizacija“) kao dobrovoljne, neprofitne organizacije čije su raznovrsne aktivnosti usmjerene k promjenama, podrškama ili promocijama raznim društvenih segmenata bez sudjelovanja vlasti. NGO sektor se smatra za treći sektor, poslije državnog i privatnog sektora, odnosno treći faktor za koji se smatra kako oblikuje javni sektor i koji utječe na društvene politike. Mi ga, pak, smatramo prije svega za produženu ruku države i privatnog sektora, odnosno za njihov instrument.

Zbog njihove raznovrsnosti, teško je točno definirati nevladine organizacije. Jedinostvena njihova karakteristika koja proizlazi iz

njihovog imena je to da su navodno nezavisne od vlasti, što je proturječno s obzirom na to da najveći broj nevladinih organizacija dobiva državne novce barem za dio svojih projekata. U pokušajima da se klasificiraju, navode se razni tipovi: dobrotvorne organizacije, udruge koje osiguravaju usluge, edukaciju i dr., te lokalne, nacionalne i internacionalne udruge.

Američka agencija za internacionalni razvoj (USAID) opisuje NGO kao volonterske organizacije, no ovaj opis je problematičan, zato što se najveći dio NGO financira od strane vlada i korporacija, te i zbog toga što se ne može reći kako je organizacija koja ima profesionalno plaćeno osoblje, od menadžera do terenskih radnika, volonterska.

Termin NGO sazdan je 1945. godine sa stvaranjem Ujedinjenih naroda, kada su UN dozvolili specijaliziranim nevladinim agencijama da dobiju status promatrača sastancima UN-a, i to su prve suvremene nevladine organizacije u povijesti. Najstarija organizacija koja se smatra za NGO datira davno prije vremena kad su NGO zaposjele razvijeni i nerazvijeni svijet, kada je sredinom 19. stoljeća osnovan međunarodni Crveni križ.

Analitičari NGO sektora razlikuju operativne od kampanjskih nevladinih organizacija, i to je još jedna od mnogih klasifikacija, no za potrebe ovog rada ona je relevantna. Za operativne se smatraju one NGO koje nastoje preko malih projekata ostvariti neke kratkoročne ciljeve, pa ulažu dosta energije u traženje subvencija, donacija i raznih sredstava za financiranje svakog narednog projekta, pritom se njihova aktivnost sve više svodi na pronalaženje načina kako napraviti projekt da bi dobili subvenciju umjesto da bude obratno. Ukratko, projekti se pišu kako bi se dobili novci, pri tome gubeći svaki politički i društveni sadržaj, poštujući jedino birokratsku formu raznih natječaja.

Drugi tip, kampanjske NGO, najčešće nastaju određenim povodom za čiju se promociju organiziraju javni događaji i prosvjedi. Ovaj tip NGO-a se pojavljuje svuda gdje iskrasne organiziran oblik narodnog nezadovoljstva povodom određenog društvenog problema; pritom nevladine organizacije, bez obzira na to da li su prethodno postojale

ili su stvorene upravo u jeku ovih narodnih demonstracija, prisvajaju razlog zbog kojeg nezadovoljne mase žele ostvariti društveno-političku promjenu. Potom pokušavaju preusmjeriti nezadovoljstvo na institucionalno djelovanje, a direktnu i spontanu akciju zamijeniti medijacijom (posredovanjem od strane NGO) između vlasti i zahtjeva naroda. Kada se sve nade polože na NGO metode, NGO pristupa standardnim institucionalnim i strogo legalnim metodama „borbe“ (peticije, lobiranja u parlamentu, traženje podrške od opozicijskih stranaka, čekanje pomoći od međunarodnih tijela itd.), i kada se borba prebaci s ulica u institucije vlasti, stvar se može smatrati izgubljenom, i sve što tada mogu očekivati obespravljeni, su mrvice ili bijedan kompromis. Na vladinom terenu ne može nitko pobijediti osim vlasti, a uloga ovih NGO je upravo to – preuzimanje „stvari“ radi pasiviziranja mase, čineći svako nezadovoljstvo bezopasnim i bez mogućnosti za promjene.

Bez obzira na veliki broj klasifikacija nevladinih organizacija, u ovom tekstu će se uglavnom govoriti o najbrojnijem dijelu NGO sektora: onim NGO koje imaju socijalno-političke ciljeve.

Tko financira NGO sektor (ili: čije interese brani)?

Pitanje financiranja nevladinih organizacija vrlo je važno, zato što daje odgovor na pitanje čiju agendu zastupaju nevladine organizacije, koji su njihovi realni, a ne proklamirani ciljevi, čije interese štite i kako se uklapa njihova uloga u vladajući mehanizam. Pitanje financiranja NGO isto tako podriva shvaćanje nezavisnosti i „ne-državnosti“ NGO sektora.

Dva financijera NGO sektora na globalnom nivou su korporacije i države. To nije drugačije ni kod nas, gdje se velike sume odvajaju iz državnog budžeta za financiranje različitih projekata nevladinih organizacija, dok veći dio njih ipak ovisi od novaca kapitalista, koji dobivaju preko domaćih podružnica globalnih fondacija (kao što je fondacija Soros – „Institut otvorenog društva“), ili pak preko fondova stranih fondacija (kao što je američka USAID, njemački

Friedrich Ebert Stiftung, Rosa Luxemburg itd.). Europska unija je još jedan veliki financijer NGO sektora preko svojih EU fondova i programa, a koji se najvećim dijelom, ako ne i potpuno, slijevaju u organizacije koje zastupaju pro-EU politiku. Na svjetskom nivou, mali dio sredstava koji prolazi kroz kanale određene NGO, dolazi i od religijskih organizacija, najviše kršćanskih, islamskih i židovskih, koje, isto kao i država i kapitalisti, nastoje na taj način ojačati svoju dominaciju.

Na svjetskom nivou, gotovo sve korporacije za koje ste čuli imaju oformljene svoje fondacije za financiranje NGO sektora: od Microsofta, preko Monsanta, Nikea, Boscha, Western Uniona, Forda, Toyote, Intela, pa sve do Starbucksa. A ako same korporacije nemaju oformljene fondacije, tada ih sa sigurnošću imaju njihovi prebogatil vlasnici/dioničari, kao što su milijarderi Bill Gates, George Soros, braća Rockefeller, pa čak i britanska kraljica. Biti „filantrop“ postao je imidž svakog ultra-bogatog kapitaliste, koji se vjerojatno nada kako će ga ugnjetene mase širom svijeta manje željeti objesiti ako znaju kako je odvojio neki dolar za gladne u Africi.

Kada korporacije financiraju projekte za pomoć siromašnima, djeci, bolesnima i drugim ugroženim kategorijama, ili pak za zaštitu životne sredine, to rade baš zbog izgradnje imidža brižljivih kompanija, time potičući ljude na kupovinu njihovih proizvoda. Očigledno je ljudima prihvatljiva logika da Apple, na primjer, eksploatira milijun i po radnika u Aziji, koji rade u 14-satnim smjenama, žive u hangarima u samoj tvornici i godišnje zarađuju jedva koliko vrijedi jedan iPhone; ali to je ok, zato što, eto, jednom su donirali 2000 vakcina protiv malarije. Ljudima očigledno nije jasno ni to da s ovakvom kratkoročnom pomoći korporacije samo održavaju status quo u nerazvijenim regijama u svijetu, tako što ih prave zavisnim od zapadne pomoći (koja će možda doći ove godine, a možda i ne, i neće moći stići do svih kojima je potrebna). U međuvremenu, imperijalističke sile produžuju grabiti resurse nerazvijenih zemalja, tako ih ostavljajući onespoblijenim za bilo kakav razvoj. Podržavajući milostinju i filantropiju, NGO sektor podriva mogućnost borbe za korijenite promjene koje bi mogle suzbiti uzroke bijede, gladi, bolesti, nepismenosti i svih ostalih

nesreća, čije sadašnje žrtve tada ne bi morale biti prepuštene na milost i nemilost povremenoj pomoći dobrotvornih organizacija.

No korporacije ne financiraju samo NGO projekte vezane za „brigu o zajednici“, već još više ulažu u širenje „političkog“ NGO sektora, preko kojeg propagiraju i nameću svoje ideje za održavanje postojećeg društva, isto vrijedi i za financiranje od strane država i njihovih vlada.

Zašto kapitalisti financiraju NGO sektor?

Prije nego što se odgovori na ovo pitanje, važno je poći od premise da je cijeli nevladin sektor jedna velika mašinerija za obrtanje novca. Ogroman dio cirkulacije novca na svjetskom nivou prolazi kroz filtre NGO sektora, preko raznih fondacija, dobrotvornih programa i korporacijskih donacijskih sredstava. Ako po logici kapitalističkog sustava, dio protoka novca ide na troškove za proizvodnju, drugi dio za profit kapitalista i treći dio za investiranje novih proizvodnja, onda je financiranje NGO sektora suprotno kapitalističkoj logici, zato što je riječ o „nepovratnim sredstvima“, odnosno takvim sredstvima koje se neće upotrijebiti niti za proizvodnju, niti za investiranje, niti za bogaćenje. Zašto bi se onda kapitalisti, suprotno kapitalističkoj logici, dobrovoljno odricali dijela svog profita kako bi financirali druge organizacije? Propaganda kaže zato što su filantropi i žele dobro zajednici. Naravno, svakom razumnom čovjeku je jasno kako ne postoji tako nešto poput kapitalističkog filantropa i da niti jedan kapitalista, pošto živi i bogati se od krvi i znoja bijednih najamnih radnika, ne može željeti dobro zajednici.

Odgovor je da financiranje NGO sektora uopće nije doniranje ili filantropija, već način učvršćivanja položaja privatnog sektora, čime se zapravo osigurava budući i veći profit. Drugim riječima, financiranje NGO je investicija, od koje financijeri očekuju dobit. Ta dobit se ne vraća direktno kao profit, no dugoročno donosi veći i sigurniji profit krupnim kapitalistima, i na taj način NGO sektor održava u životu kapitalizam, što nije „kolateralna šteta“, već

prvenstveni cilj kojem služi. Kada jedna korporacija financira nevladinu udrugu koja se bori za demokratizaciju i ekonomske slobode, ta udruga će postati društveni igrač koji će onda utjecati na „demokratizaciju“ društva, što u prijevodu znači povećanje ekonomskih sloboda, što pak znači veću deregulaciju ekonomije, što pak znači manju kontrolu proizvodnje, monopola, standarda za proizvodnju, cijene proizvoda, radnička prava itd, i što na kraju znači veće bogatstvo krupnih kapitalista i još veću bijedu radničke klase. Ovo je samo jedan primjer; isto vrijedi i za financiranje drugih oblika „političkih“ NGO-a, koji će na posljertku uzvratiti svom financijeru tako što će povećati njegovo nagomilano bogatstvo, još će bjedniji položaj stvoriti radnicima i još će više učvrstiti kapitalizam, koji ih upravo stavlja u takvu poziciju. Zato ne može biti riječi ni o kakvom dobrovoljnom doniranju, filantropiji, brizi za zajednicu i drugim glupostima koje nam priopćavaju preko TV-a, već je sve to još jedan način povećanja i onako velikog bogatstva krupnih kapitalista.

Zašto država financira NGO sektor?

Osim od korporacija, ogroman dio financija s kojima rade nevladine organizacije dolazi iz vladinih fondova (od naših poreza i „zajedničkih“ državnih novaca), te država očekuje za uzvrat sličnu dobit kao i korporacije, a to je učvršćivanje kapitalizma i položaja bogatih. Država, da ne zaboravimo, isključivo postoji kako bi štitila bogate i njihov položaj uz pomoć represivnog mehanizma i monopola fizičke prisile, stoga je očekivano da izdvaja sredstava za financiranje organizacija koje će držati poredak u statusu quo – onakvim kakav je, što jedino odgovara krupnim kapitalistima.

No država, da bi postala jača, represivnija, kako bi se učvrstila i mogla i dalje štititi bogate, mora i sama nalaziti načine da opravda svoje postojanje i ojača svoju dominaciju. Zato, zajedno s korporacijama, ona financira NGO sektor, i preko kompletne „građanske aktivnosti“ koja se u njemu događa (svakako, potpuno bezopasne za poredak), dobiva mogućnost narodu prirediti jednu kazališnu predstavu u kojoj građani imaju svoja prava, i mogu

sudjelovati u donošenju politika, slobodni su i sudjeluju u društvenim događanjima. U tome se sastoji velika iluzija demokratizacije društva, koju NGO sektor ima ulogu održati pred očima naroda. Tako na scenu stupa jedan mehanizam koji ne može postići nikakve promjene (niti ima takav cilj), no pozira kao takav, a narod, misleći da će preko NGO aktivnosti zaista ispuniti svoje zahtjeve, odstupa od drugih načina borbi (izvaninstitucionalnih i opasnih za vlast, i jedino efikasnih). Na taj način, vlast dobiva lažan mehanizam za borbu, prevaren, miran i poslušan narod i sigurnost svog dominantnog položaja u društvu.

NGO sektor je zapravo samo jedan od raznih mehanizama koje država koristi kako bi opravdala svoje postojanje i kako bi učvrstila svoju dominaciju. No za razliku od klasičnih mehanizama, poput na primjer javnog obrazovanja ili masovnih medija, koje država dizajnira i koristi za svakodnevnu i sistemsku propagandu i kontrolu ljudi, NGO sektor ima malo drugačiju ulogu. Zapravo, i pored beskonačnih napora svake države da svoj narod drži u strahu ili hipnozi kako bi bezbrižno vladala, svjesna je da su ljudi u osnovi razumni i slobodoljubivi, i da im je dovoljna i najmanja iskra kako bi se izlio gnjev naroda svaki put kada se on probudi i uvidi da je na bilo koji način ugnjeten. Svaka vlada se najviše plaši masovnih nasilnih nereda koji su usmjereni protiv vlasti, no svaka vlada isto tako zna da nasilno gušenje narodnih pobuna, kao u klasičnoj policijskoj državi, nosi opasnost da samo još više razgori bijes ljudi i da uzdrma dominaciju države. Zato moderna vlada ima suptilnije rješenje, s kojim neće ugušiti bunt, ali će masama dati beskorisno oružje za borbu, a to dolazi pod imenom NGO sektor.

Koje „metode borbe“ su tipične za nevladine organizacije?

Svaki put kada neka NGO preuzme određenu aktivnost usmjerenu k društvenim promjenama – bilo da su to nekakvi zahtjevi vlastima, bilo kritika vlasti ili nešto drugo – ta aktivnost je isključivo u institucionalnim okvirima. Institucionalni okviri su oni okviri koje postavlja sustav, odnosno koji su u skladu s državnim zakonima i koji

moraju proći kroz postojeće državne institucije na način koji određuje država da bi stigli do vlasti, poslije čega bi oni eventualno reagirali po tom pitanju. Država građanima daje na raspolaganje nekoliko strogo birokratiziranih, u svim etapama otežanih i kompletno beskorisnih mehanizama za obranu njihovih prava i za izražavanje njihovog mišljenja: žalbe (sudovima, parlamentu, vladi), inicijative (prijedlog zakona npr.), peticije itd. Bez obzira hoćemo li reći da su vladajuće elite izmislile NGO, ili su se NGO stvorio sam od sebe na osnovu potrebe građana, krajnji epilog je isti: vlast je zadovoljna s NGO sektorom zato što se on s njom „bori“ upravo preko tih institucionalnih mehanizama, koji su dizajnirani da na nikakav način ne štete poretku.

Nevladine organizacije nikada nisu nasilne i nikada ne ciljaju na suštinske probleme u društvu. Drugim riječima, one nisu nikakva prijetnja ni za jednu vlast, no uspješno regrutiraju nezadovoljne ljude: one što bi možda sutra bacali molotovljeve koktele na parlament, NGO su ih još jučer regrutirale, stavile im kravatu, dale im dnevnicu i smjestile u kancelariju da pišu izvještaje, žalbe, kolumne i ankete. I da je imala takve početne namjere, NGO se ne može radikalizirati; ona je prezauzeta s podnošenjem financijskih izvještaja svojim mecenama i traženjem novih financijera za narednu godinu. I da se radikalizira, što se jednostavno ne može dogoditi, NGO će biti šikanirana od strane NGO sektora, a NGO postoji samo dok je ima tko financirati.

Svaka NGO je uvjetovana raditi na isključivo institucionalan način, i to je njeno jedino „polje za borbu“. Istovremeno, to je i jedinstveno polje za borbu na kojem ne možeš pobijediti, budući da se ne vodi borba, već dijalog, suradnja i kompromis. Bez obzira na to što se NGO bori protiv određenog aspekta vlasti (zakon, rješenje, nekakva nepravda, neka konkretna institucija itd.), ni jedna NGO se ne bori protiv vlasti u cjelini. Sam sustav ne bi dozvolio postojanje takve NGO, budući da se NGO, kao formalne organizacije, moraju registrirati, i s tim dobiti od države dozvolu za organiziranje. Zakon, razumije se, ne dozvoljava formiranje bilo kakve organizacije koje teži k cjelovitom oslobađanju ljudi, ili, kao što bi u zakonu stajalo, k „nasilnom rušenju poretka“. U tome se sastoji njihova beskorisnost i

bezopasnost, i zbog ovog razloga nevladine organizacije ne samo što ne postižu promjene i ne samo što ne vrše nikakav ozbiljan pritisak na vlast, već joj i pomažu lakše vladati.

Sustav je jednostavno tako osmišljen da se može obraniti od bilo kakvih napada iznutra; zato se i ne može voditi borba za promjene preko institucionalnih puteva, kao što ne može ni rušiti sustav preko djelovanja u parlamentu. To što se može dobiti su reforme, mrvice, utješni kompromisi, i što je najvažnije, obmana čovjeka da, eto, problem je, koliko je to bilo moguće, riješen. Isti taj čovjek možda bi razmatrao i druga rješenja za problem, druge metode za pritisak na vlast i za ostvarivanje svojih zahtjeva, daleko efikasnijih za njegov cilj. No, tu je NGO sektor da mu povuče lanac pri tom ga podsjećajući „kako ne trebamo biti nasilni, da ne bi imali problema sa zakonom i provocirali ionako dobrodušne pandure koji samo rade svoj posao“.

Kakva je struktura nevladinih organizacija?

Struktura svake nevladine organizacije je gotovo identična strukturi bilo koje kompanije ili korporacije: strogo je hijerarhijska. Nvladine udruge su od kapitalističke ekonomije preslikale i podjelu rada, pa tako, kao što je u jednoj korporaciji rad podijeljen između vlasnika (dioničara), upravnog odbora i radnika, tako i svaka nevladina udruga ima svog predsjednika, svoj savjet organizacije i svoje terenske radnike (aktiviste). Kao i kompanije, svaka udruga ima svoje računovodstvo (budući da iako je „neprofitna“, radi s velikim sumama) i svoje menadžere raznih odjeljenja ili projekata.

Sustav se dobro pobrinuo preslikati hijerarhijske funkcije i u NGO sektoru, pa je tako jedan od ključnih uvjeta za uspješnu registraciju nove NGO da ima funkciju predsjednika. U zakonima Republike Hrvatske dozvoljeno je formiranje horizontalno organiziranog (ili direktnodemokratskog) udruženja, koja sačinjavaju endemsku pojavu u našem društvu i mogu se izbrojati na prste jedne ruke.

Sama činjenica kako je moguće registrirati direktnodemokratsku udrugu ne mijenja njezino ograničeno polje borbe i ulogu u sustavu.

NGO sektor u svijetu, a sada i u Hrvatskoj, skoro je u cijelosti profesionaliziran, zbog čega se gubi svaka smisao inzistiranja da se NGO aktivizam zove volonterstvo, a ne profesija. Tako je NGO sektor treći najveći poslodavac na državnom nivou, poslije države i privatnog sektora. Kada NGO aktivista provodi svaki dan određen broj sati u radu oko organizacije, za svoj doprinos dobiva plaću i nema drugu „pravu“ profesiju, tada je jasno kako je rad u NGO-u profesionalizirana struktura (profesija), kao i svaka druga.

Točno je, s druge strane, kako ogroman broj ljudi povezanih s NGO aktivnošću zaista volontira, odnosno ne dobiva novčanu naknadu za svoj rad. No u jednoj nevladinoj organizaciji, to su isključivo oni aktivisti koji su „mladi, neiskusni i početnici“ te vrše mučni posao koji je relevantan za rad NGO-a (kao na primjer, anketiranje ljudi na ulici za neko istraživanje, dijeljenje letaka, lijepljenje plakata i drugih propagandnih materijala, rada na terenu vezanog s nekom posebnom aktivnošću ili kampanjom itd.). Manji broj aktivista („najposvećenijih“ i „najobrazovanijih“) su plaćeni za svoj posao, i oni uglavnom vrše posao iz fotelja, odnosno slično kao i političari, dobivaju plaću kako bi se bavili zajedničkim problemima društva. I u ovom pogledu NGO se ne razlikuju od firmi, zato što kao što kod firmi radnici vrše cijeli posao, a ne dobivaju profit, tako i kod NGO-a, jedino oni koji upravljaju organizacijom plaćeni su za to što „rade“.

Koji su motivi NGO aktivista?

Svakako, daleko od toga da se volonteri besplatno angažiraju u neku NGO čisto iz altruističkih razloga. Za uzvrat njihovom angažiranju, obećava im se stjecanje raznih novih „vještina“, radno iskustvo i kontakti koji će im služiti za buduću karijeru. Neki od njih rade vrijedno u nadi da će ako se dovoljno istaknu i posvete svojoj organizaciji, možda biti postavljeni na neku višu poziciju, a s tim i na platni spisak. U stvari, sve više ljudi prolazi kroz „radni“ vijek kao

profesionalni NGO aktivisti, no još više njih produžava karijeru na drugom radnom mjestu koje su dobili zahvaljujući njihovom iskustvu u nevladinoj organizaciji. Sudjelovanje u projektima i volontiranje u nevladinim organizacijama ponosno navode kao važne karakteristike u svakom životopisu, i u svakoj kompaniji ozbiljno shvaćaju takve angažmane kada razmišljaju nekoga zaposliti, iz jednostavnog razloga - koliko se kandidat besplatno angažirao za neki posao, toliko će se više od njega očekivati da bude radišan, a da ne zahtijeva za to veliku plaću. Drugim riječima, taj angažman za kompaniju je garancija kako je kandidat prošao mukotrpan trening kako bi postao poslušan, vrijedan i pokoran radnik.

Drugi NGO aktivisti, pak, nadaju se da će preko takvog angažmana biti primijećeni od strane političkih stranaka – koje isto tako traže vrijedne i pokorne radnike da im pomognu ugrabiti ili zadržati vlast – i bit će regrutirani kao stranački kadar koji će možda okupirati neku profitabilnu državnu funkciju. Ovo je posebno slučaj kod nas, gdje stranke budno prate proteste, nemire i organizirane događaje, da mogu, kao tragači talenata, naći nove svježe talentirane kadrove kako bi ih regrutirali u svoje redove. Na organiziranim izljevima nezadovoljstva, nije mali broj ovih NGO aktivista koji su, zahvaljujući svojim govorničkim ili organizacijskim „vještinama“ koje su naučili u NGO karijeri, bili primijećeni od strane opozicijskih stranaka i bili vrlo brzo regrutirani. Aktivizam za ove ljude nije od primarne važnosti, već dolazi poslije motiva za financijskom sigurnošću, stoga će prihvatiti svaki entitet koji im ponudi financijsku sigurnost ukoliko budu radili za njega.

Karijerizam u NGO sektoru je logičan ishod. NGO sektor, kao isključivo prokapitalistički sektor, hvali i propagira neljudske kapitalističke vrijednosti, poput kompetitivnosti, borbe s rivalima u karijeri, ne izabiranja sredstava kako bi se postigao financijski cilj, trpljenje svakakvih sranja u ime napredovanja u karijeri i žrtvovanje svakakvih društvenih dobara za osobnu korist. Egoizam, natjecateljski duh, sebičnost i potpuno odsustvo solidarnosti su vrijednosti koje NGO sektor ponosno preuzima od kapitalizma. NGO aktivisti nisu ideološki orijentirani budući da se oni ne vode principima, određenim pogledom na svijet ili uvjerenjima, već

osobnim potrebama, i zato je ironično kada se hvale kao borci za ljudska prava i kao humani ljudi. Ako se uopće i vode nekom ideologijom, onda je to kapitalistička ideologija.

Koliku štetu NGO prave socijalnoj borbi?

NGO imaju organiziranu strukturu, novce za potrebne resurse i dovoljno vremena za svoje aktivnosti (jer aktivisti ne moraju raditi budući da dobivaju plaću od udruge). Zato, ako je običnom radniku koji polovinu dana provodi u prodavanju svog rada, a polovinu u spavanju, teško posvetiti vrijeme društvenim problemima i borbi protiv struktura koje su stvorile taj problem, za NGO aktivistu to ne predstavlja problem. On ne samo što ima vremena na raspolaganju biti politički aktivan, već je i plaćen za to, pa tako nije teško bilo kojoj NGO postati dominantna u kakvom društvenom previranju i preuzeti na svoja leđa veliki dio aktivnosti koje su usmjerene k ostvarivanju promjena u korist neke nezadovoljne društvene grupe. No ne samo što na taj način ne pravi uslugu toj grupi, već joj i šteti, budući da kada jednom preuzme te aktivnosti, ona će ih usmjeriti k jedinim metodama koje smije upotrijebiti: institucionalnim. A ono što nam povijest svaki dan ispočetka potvrđuje je to da institucionalne metode borbe, jednostavno, ne funkcioniraju, barem što se tiče naroda. No veoma dobro služe vlasti, čije je najbolje oružje za umirivanje narodnog gnjeva dopuštanje ljudima boriti se protiv nje na njenom terenu, u od nje osmišljenom sustavu i strukturi, misleći kako je mogu pobijede u njenoj igri.

NGO često šalju svoje aktiviste na skupe seminare, gdje u planini ili pored jezera, preko dugih predavanja, diskusija i intelektualiziranja oko „nepravdi u društvu“, ovi intelektualci uče kako biti bezopasni buntovnici. Na koliko više plaćenih putovanja će otići NGO aktivista, toliko je bliže do toga da dobije bolju poziciju, bez obzira je li u stranci, nekoj firmi, na državnoj funkciji ili u samoj NGO. Ako se u međuvremenu pojavi prilika da javno pokaže naučene „vještine“ s kojima će se NGO aktivista moći istaknuti, utoliko bolje, a najbolja prilika za to su narodni protesti, pokreti ili bilo kakvi organizirani

izljevi revolta usmjereni k nekakvim socijalnim i političkim zahtjevima. Tada se karijeristi ukazuje prilika govoriti ispred velike mase ljudi i daje mu se pristup medijima, koji mu mogu pomoći popeti se jednu stepenicu više u karijeri.

Što da radimo?

Za nas koji smo odabrali suprotstaviti se državnoj represiji i kapitalističkom ugnjetavanju radnika, jasno je da jedine metode borbe koje nas mogu osloboditi od okova ovog represivnog sustava su one koje su van kontrole samog sustava, koje su jedino efikasne i koje su oslobođene od posredovanja institucija: to su metode direktne akcije. Najjednostavnije rečeno, svaka akcija koju ljudi autonomno preuzimaju za političke i socijalne ciljeve bez upletanja treće strane (stranaka, sudova, sindikalnih birokrata, „pravni eksperata“, NGO-a za zaštitu ljudskih prava, okoliša itd.) je direktna akcija.

Povijesno najuspješnije su se pokazale masovne akcije, kao što su masovne demonstracije, generalni štrajkovi, pojedinačni štrajkovi (na nivou kompanije/tvornice, proizvodne grane, industrije), fizičke blokade pojedinačnih institucija, masovne blokade putova itd. Individualne direktne akcije ili akcije manjih grupa ljudi nisu toliko efikasne kao masovne u vršenju pritiska na vlasti, no često prouzrokuju snažan simboličan efekt koji može utjecati na buđenje naroda i može predstavljati iskru koja će pokrenuti masovno organiziranje akcija. Tako na primjer, s fizičkim napadima na imovinu (banke, parlament, vladu, velika poduzeća, sjedišta stranaka itd.), ne samo što se financijski oštećuju vlasnici imovine, već i, još važnije, javno se iskazuje revolt protiv tih represivnih institucija, koji mnogi ljudi isto tako osjećaju, ali ga se plaše pokazati.

Direktna akcija je suprotstavljanje ideji da smo nemoćni promijeniti uvjete koji nas čine nesretnima. Direktna akcija je suočavanje sa činjenicom kako nam nitko odozgo neće poboljšati živote i da se za svaku promjenu moramo sami izboriti. Predstavnike za koje se

nadamo da će nam u naše ime poboljšati život, ne samo kako ih nije briga za naše probleme, već i više od toga, njihovo bogatstvo zavisi od naših mizernih životnih uvjeta.

Zato, ako se hoćemo uključiti u borbu za poboljšanje našeg vlastitog života, posljednje mjesto gdje ćemo to učiniti su nevladine organizacije (osim ako ne tragamo za napredovanjem u našim osobnim karijerama, no ovdje se više radi o drugom cilju, a nikako o borbi za društvene promjene). Institucionalna sredstva koje sustav dopušta kao instrument za zaštitu naših prava i poboljšanje naših života samo će nas zaglaviti u institucionalne labirinte i ostavit će nas praznih ruku. Razumije se, to ne znači kako u raznim pojedinačnim slučajevima ne treba koristiti rupe i proturječnosti pravnog sustava kako bi se obranili od pravnih napada na nas. Kao anarhisti, trebamo biti spremni na mogućnost problema sa zakonom i da budemo podvrgnuti psihičkom pritisku kako bi slomili naš duh, često višemjesečnim maltretiranjem po sudovima. No niti zakon, niti bilo koji drugi institucionalni „liječnik“ koji nam država nudi ne smije biti osnovno sredstvo za borbu protiv državne represije i protiv naših eksploatatora na radnim mjestima. Ne trebamo zaboraviti kako zakon za koji mislimo da nas danas štiti, brzim postupkom može biti ukinut svaki put u trenutku kada elite pomisle da će braneći naše blagostanje, zakon dirnuti u njihov privilegiran položaj. I najvažnije od svega, ne smijemo zaboraviti kako zakone donose vladari i da shodno tome zakoni služe jedino tome kako bi zaštitili vladare od nas.

NGO će se, međutim, još dugo pojavljivati u socijalnim previranjima i uvjeravat će nas da pristupimo institucionalnoj borbi. Svatko od nas tko želi vidjeti efekt bilo kakve borbe dužan je odbaciti taj utjecaj i znati kako se može jedino osloniti na vlastitu moć, koja je najjača kada je izražena kao kolektivna. Tada kada određena grupa postane tolika prijetnja vlasti, pred kojom će se nevladine udruge – kao poklonici zakona – same povući, znat ćemo kako vodimo uspješnu borbu. Uspješna borba je samo ona koja je sposobna zatresti autoritet vladara, i na taj način ih natjerati da se povuku pred zahtjevima ljudi. Uspješna borba je ona koja čini da se vlast plaši od

naroda, umjesto da bude obratno. Ovo se ne može postići preko žalbi ustavnom sudu ili preko lobiranja u parlamentu.

Pa što možemo učiniti? Organizirati se na svom radnom mjestu, uvijek kada smo nezadovoljni radnim uvjetima. Ako nam naš gazda uskraćuje od plaće, blokirati mu firmu kako ne bi mogao raditi i stvarati profit, i gazda će se u strahu za svoj profit brzo složiti s našim zahtjevima. Ako nam žele oduzeti socijalna dobra, organizirati se u našem gradu, kvartu i pokazati kako to neće moći proći. Ako država donosi represivne zakone za radnike, stupiti u generalni štrajk i blokirati ekonomiju koja nas ubija. Loše izgrađena zgrada se ne može popraviti s novom fasadom, nego se mora srušiti kako bi se mogla iznova izgraditi nova i dobra zgrada.

Na kraju, direktna akcija je više od sredstva za branjenje naših prava ili za poboljšanje našeg položaja. Direktna akcija je, kao što je sročio anarhosindikalista Rudolf Rocker, „socijalistička škola“, odnosno način da se pripremimo za slobodno društvo kojem težimo. Direktna akcija nam daje kontrolu nad našom vlastitom borbom, daje nam iskustvo i pokazuje nam kako da učimo iz grešaka, pomaže nam izgraditi kulturu otpora i solidarnosti, i povezujući nas s toliko raznih drugih ljudi koje su u istim sranjima, vraća nam našu ljudskost koju nam je industrijsko društvo oduzelo. I kao što raste naša vjera u moć solidarnosti, tako raste naša vjera u sposobnost da promijenimo svijet, a fokus se postepeno premješta od kontrole nad našom borbom do kontrole nad cijelim našim životom.

Naši ostali pamfleti

- Anarhizam (*Petar Kropotkin*)
- Metode anarhosindikalizma (*Rudolf Rocker*)
- Moja uvjerenja (*Gregor Petrovič Maksimov*)
- Kontra-moć (*Lucien van der Walt*)
- Zašto su anarhisti protiv nacionalizma? (*Anarchist FAQ*)
- Protiv nacionalizma u Hrvatskoj (*MASARI-FAO-IFA*)
- Bakunjinovo anarhističko naslijeđe (*MASARI-FAO-IFA*)

Sve pamflete možete preuzeti s naših stranica u PDF formatu!

<http://masari.noblogs.org/izdavastvo/>

Postoji dobar razlog zašto bi mi anarhisti posvetili detaljniju pažnju NGO sektoru, toliko više jer se u javnosti ovaj „treći stalež“ percipira pozitivno, kao alatka za demokratizaciju društva, i još gore, kao alternativa borbi protiv centralizirane vlasti, represije, siromaštva i svih kolektivnih društvenih nesreća naroda. Za anarhiste, ovo je samo još jedna velika laž kapitalizma, koja služi za održavanje iluzije izbora i iluzije slobode. To što vrijedi za izbore; kad bi zaista mogli nešto promijeniti, da bi bili zabranjeni – vrijedi i za NGO sektor, ne samo toleriran, već i potican od svih vlada u svim državama, za koji se vjeruje kako je bojno polje borbe protiv nepravdi, protuteža vlasti i način da se narod uključi u političke promjene. Nasuprot općem vjerovanju, njegova istinska funkcija je jasna: stvoriti iluziju borbe za promjene; biti posrednikom između naroda i vlasti, i na taj način pasivizirati mase; kanalizirati gnjev masa u legalno, mirno, kontrolirano, institucionalno i za vlast u cjelini bezopasno nezadovoljstvo (...) Kada se sve nade polože na NGO metode, NGO pristupa standardnim institucionalnim i strogo legalnim metodama „borbe“ (peticije, lobiranja u parlamentu, traženje podrške od opozicijskih stranaka, čekanje pomoći od međunarodnih tijela itd.), i kada se borba prebaci s ulica u institucije vlasti, stvar se može smatrati izgubljenom...

#Izdavaštvo
Mreža anarhista Rijeka